

Leidraad

Sekseneutrale grondslagen pensioenfondsen

Categorie:	Leidraden
Opgesteld door:	AG-Werkgroep Sekseneutraliteit, vallend onder de Commissie Pensioenen
Vastgesteld door:	Bestuur AG
Datum:	28 augustus 2026

Inhoud

1	Inleiding.....	3
2	Sekseneutrale benadering	5
2.1	Wettelijk Kader en andere regelgeving	5
2.2	Gelijke behandeling.....	5
2.3	Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (RJ 610)	5
2.4	Gebruik van best estimate-grondslagen	6
3	Good practice	7
3.1	Fondsspecifieke invulling.....	7
3.2	Aandachtspunten bij sekseneutrale waardering.....	7
3.2.1	Voornamelijk in relatie tot invaren.....	7
3.2.2	In relatie tot nader beleid voor pensioenregelingen onder het nieuwe stelsel	9
3.2.3	Ten slotte.....	10
4	Onderzoek naar materiële effecten	11
	Bijlage 1	12
	Bijlage 2	13
	Bijlage 3	19

1 Inleiding

Bij het invaren van de opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten naar het nieuwe pensioenstelsel moeten deelnemers, gewezen deelnemers, gewezen partners en pensioengerechtigden met een gelijke leeftijd en gelijke opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten, maar een verschillend geslacht, gelijke voor pensioenuitkering bestemde vermogens dan wel kapitalen toebedeeld krijgen. Dit wordt sekseneutrale waardering genoemd.

De sekseneutrale waardering blijft ook na de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel een rol spelen. Dit komt bijvoorbeeld naar voren bij de vertaalslag van een voor pensioenuitkering bestemd vermogen naar een vaste of variabele uitkering (en latent partnerpensioen), maar ook bij de toekenning van beschermingsrendement en overrendement in relatie tot rente, micro-langleven en macro-langleven.

Het Koninklijk Actuarieel Genootschap (AG) acht het van belang dat pensioenfondsen en hun actuarissen bij en na de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel voldoende aandacht hebben voor de methodiek om tot een sekseneutrale waardering te komen, waarbij gelijke behandeling van deelnemers wordt gewaarborgd en tegelijkertijd de actuariële grondslagen voldoende robuust, uitlegbaar en toekomstbestendig zijn. Deze leidraad is ondersteunend aan een zorgvuldige toepassing van sekseneutraliteit in de pensioenpraktijk.

Deze leidraad beschrijft de belangrijkste aandachtspunten om afzonderlijke factoren voor mannen en vrouwen¹ of afzonderlijke overlevingstafels voor mannen en vrouwen te combineren om tot evenwichtige en actuariële verantwoorde sekseneutrale factoren te komen. Daarbij wordt ingegaan op:

- de wettelijke kaders
- de actuariële en praktische overwegingen (good practice).

Deze leidraad is opgesteld door de werkgroep Sekseneutraliteit vallend onder de Commissie pensioenen. De werkgroep bestaat uit:

- Arthur Hordijk
- Bert Hogendoorn
- Jack Tol
- Martin Wouda
- Richard Meijer
- Sander Voskuilen

Bij de start van de werkzaamheden maakte ook Gerard Jager deel uit van de werkgroep. Kort daarna is hij overleden. De werkgroep is hem erkentelijk voor zijn bijdrage in de beginfase van dit traject en gedenkt hem met respect.

¹ Er is een groep die geregistreerd is als X en een groep waarvan bij de administratie niet bekend is of het een man of vrouw betreft. In de praktijk worden man-vrouw verhouding van het deel dat wel als man of vrouw is geregistreerd ook toegepast op de groep waarvan dat niet het geval is.

De werkgroep had de volgende opdrachtformulering:

Stel een good practice op voor het AG inzake de toepassing van sekseneutraliteit onder de (nieuwe) Pensioenwet, zowel bij het invaarmoment als bij de toedelingsregels na invoering van de Wtp-pensioenregeling.

Hier wordt onder verstaan:

Welke standaarden zijn er mogelijk en welke worden in de praktijk gebruikt. Denk aan Sekseneutrale tafels of het wege van actuariële factoren.

Hoe moet er worden omgegaan met diverse aanpassingen? Denk aan het herijken van ervaringssterfte, partnerfrequenties, leeftijdsverschil met partner.

Wat zijn de aandachtspunten bij deze standaarden en aanpassingen.

2 Sekseneutrale benadering

Hoewel sekseneutraliteit in het nieuwe pensioenstelsel een verplicht uitgangspunt is, blijft in de praktijk geslachtsinformatie van deelnemers beschikbaar. Deze data blijft een waardevolle basis voor vaststelling van ervaringssterfte (seks-afhankelijk dan wel sekseneutraal) en analyses binnen het fonds.

Geslachtsspecifieke sterfteanalyses leveren doorgaans nauwkeuriger inschattingen van toekomstige sterftepatronen, doordat zij rekening houden met structurele verschillen in levensverwachting tussen mannen en vrouwen.

Het bijzondere en methodologisch uitdagende aspect van sekseneutraliteit is dat deze nauwkeurigheid deels wordt ingeleverd ter naleving van juridische en maatschappelijke gelijkheidsprincipes. Waar geslachtsspecifieke gegevens een scherpere voorspelling mogelijk maken, vereist sekseneutraliteit dat deze verschillen uiteindelijk in de actuariële grondslagen worden geaggregeerd tot een uniforme set aan factoren of overlevingstafels.

2.1 Wettelijk kader en andere regelgeving

De Wet toekomst pensioenen (Wtp) introduceert een nieuw pensioenstelsel waarin sekseneutraliteit een expliciet uitgangspunt is. Dit betekent dat bij de premie en de berekening van persoonlijke pensioenvermogens² en pensioenuitkeringen geen onderscheid mag worden gemaakt tussen mannen en vrouwen.

Bij het invaren, een collectieve waardeoverdracht, stelt artikel 150m, lid 8, Pensioenwet (PW) sekseneutraliteit als voorwaarde. Na het invaren blijft sekseneutraliteit van toepassing op de vaststelling van de pensioenuitkering op basis van het persoonlijk pensioenvermogen en op de toedelingsregels voor resultaten en financiële mee- of tegenvallers, waaronder die welke voortkomen uit wijzigingen in levensverwachting en sterfteresultaten. Daarnaast wordt voor mannen en vrouwen een gelijke premie toegevoegd aan de persoonlijke pensioenvermogens.

2.2 Gelijke behandeling

De Algemene wet gelijke behandeling (AWGB) verbiedt zowel directe als indirecte discriminatie op grond van geslacht. Dit principe geldt voor alle fasen van de pensioenregeling: zowel tijdens de opbouwfase als in de uitkeringsfase. Ook is onderscheid op basis van leeftijd niet toegestaan zonder objectieve rechtvaardigingsgrond.

2.3 Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (RJ 610)

Volgens RJ 610 moet het pensioenfonds in de jaarverslaggeving toelichten op welke wijze rendementen zijn behaald en verdeeld.

Bij het vaststellen van actuariële uitgangspunten, zoals overlevingskansen en arbeidsongeschiktheidskansen, moet gebruik worden gemaakt van acceptabele grondslagen, dat wil zeggen dat dat deze consistent worden toegepast en aansluiten bij de eisen van toezichthouder DNB. Daarbij geldt dat rekening moet worden gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

² In de SPR heet het persoonlijk pensioenvermogen, in de FPR individueel pensioenkapitaal en daar geldt hetzelfde voor. In dit document geldt dat waar PPV wordt genoemd, ook IPK wordt bedoeld.

De gehanteerde uitgangspunten moeten voldoen aan de eisen van de PW ten aanzien van:

- Actualiteit
- Prudentie
- Consistentie

en moeten bovendien aansluiten bij de fondsspecifieke kenmerken.

2.4 Gebruik van best estimate-grondslagen

De wet (Artikel 2:374, lid 1 BW en art.126 PW) bepaalt dat pensioenfondsen bij de waardering van pensioenverplichtingen en het vaststellen van technische voorzieningen moeten uitgaan van beste schattingen (*best estimates*) van de relevante actuariële en economische parameters.

Dit houdt in dat:

- de gebruikte overlevingskansen de verwachte ontwikkeling zo goed mogelijk moeten weerspiegelen;
- sekseneutrale factoren en/of tafels, indien toegepast, in lijn moeten zijn met de best estimate-principes en gebaseerd moeten zijn op objectieve en reproduceerbare gegevens en methoden;
- een afwijking van algemeen aanvaarde grondslagen (bijvoorbeeld AG Prognosetafels) moet worden onderbouwd met fondsspecifieke ervaring en kenmerken.

Tot en met het invaarmoment volgt de best estimate direct uit artikel 126 van de PW. Na het invaren is de voorziening voor risico van deelnemers en wordt deze vastgesteld als het persoonlijk pensioenvermogen. Bij de waardering daarvan spelen de sterftegrondslagen geen rol meer. Het persoonlijk pensioenvermogen is in zijn wezen sekseneutraal. Na het invaren blijft sekseneutraliteit van toepassing op de vaststelling van de pensioenuitkering op basis van het persoonlijk pensioenvermogen. Ook spelen de toedelingsregels in de PW een belangrijke rol en daaronder valt het verdelen van zowel financieel als actuariële rendement (zowel positief als negatief). Juiste toepassing van de toedelingsregels draagt bij aan juiste vaststelling van de uitkeringen aan pensioengerechtigden en daarbij geldt ook het best estimate-principe.

Het hanteren van best estimate-grondslagen vormt daarmee de brug tussen wettelijke kaders (zoals sekseneutraliteit) en actuariële prudentie: het zorgt ervoor dat de waardering van verplichtingen (dan wel de uitkeringen) zowel juridisch correct als financieel realistisch is. In bijlage 1 is een tabel opgenomen met het wettelijk kader en implicaties voor sekseneutrale factoren en/of overlevingstafels.

3 Good practice

3.1 Fondsspecifieke invulling

Hoewel sekseneutraliteit in de Wtp een uniform uitgangspunt is, moet de ontwikkeling en toepassing van sekseneutrale factoren of overlevingstafels altijd worden afgestemd op de specifieke kenmerken van de eigen deelnemerspopulatie.

De feitelijke sterfte binnen een fonds kan immers afwijken van landelijke gemiddelden door verschillen in sector, beroep, sociaaleconomische achtergrond of levensstijl. Geslachtsinformatie blijft beschikbaar en blijft waardevol voor het analyseren van sterfte en het beoordelen of de gehanteerde sekseneutrale aannames realistisch blijven.

Keuzes in de methodiek, zoals de wijze waarop geslachtsspecifieke gegevens worden samengevoegd tot een set van factoren of tot een uniforme overlevingstafel, moeten herleidbaar zijn naar fondsspecifieke data en transparant worden onderbouwd.

In de praktijk worden voornamelijk factoren gewogen en daarvan komen verschillende varianten voor. Deze variëren van één leeftijdsonafhankelijke man-vrouw verhouding over alle pensioensoorten³ tot leeftijdsafhankelijke of geboortajaarafhankelijke man-vrouw verhoudingen voor afzonderlijke pensioensoorten. Daarbij kan clustering van pensioensoorten plaatsvinden en een vorm van smoothing van de man-vrouw verhouding over de leeftijden. De man-vrouw verhouding wordt daarbij zodanig vastgesteld dat er geen of slechts een beperkt verschil is tussen de sekse-afhankelijke technische voorzieningen en de sekseneutrale technische voorzieningen. Omdat de samenstelling van de populatie in de tijd verandert, is periodieke herijking van de man-vrouw verhouding noodzakelijk.

Een alternatief, namelijk het samenstellen van sekseneutrale tafels waarmee sekseneutrale omrekenfactoren kunnen worden berekend, wordt vooralsnog door hooguit een enkel pensioenfonds toegepast. In deze good practice blijft dit verder buiten beschouwing. De belangrijkste aandachtspunten zullen in vergelijkbare zin aan de orde zijn, maar leiden er wel toe dat het construeren en hanteren van sekseneutrale tafels een complexe aangelegenheid is.

Het AG is momenteel niet voornemens om een sekseneutrale landelijke overlevingstafel construeren en publiceren.

3.2 Aandachtspunten bij sekseneutrale waardering

3.2.1 Voornamelijk in relatie tot invaren

Gelijkwaardigheid

Bij de omzetting van een sekseafhankelijke technische voorziening naar een sekseneutrale voorziening is collectieve gelijkwaardigheid een noodzakelijke voorwaarde: de sekseneutrale voorziening mag daarom op totaalniveau slechts beperkt, niet materieel, afwijken van de sekseafhankelijke voorziening. Het is aan te raden inzichtelijk te maken welke afwijking ontstaat bij de omzetting naar een sekseneutrale voorziening.

³ Eventueel met uitzondering van ingegaan partnerpensioen waar dan een spiegeling plaatsvindt.

Consistentie

Naast het voldoen aan het vereiste van collectieve actuariële gelijkwaardigheid dient in beginsel de sekseneutrale waardering zoals gehanteerd bij de omzetting naar de initiële persoonlijke pensioenvermogens consistent te zijn met de afleiding van sekseneutrale factoren vanuit de initiële persoonlijke pensioenvermogens, zodat bij de (fictieve) omzetting naar een (latente aanspraak en) uitkering geen resultaat ontstaat⁴.

Weging op aanspraken / persoonlijke pensioenvermogens⁵

Bij een gelijke leeftijd wordt voor identieke pensioenproducten voldaan aan het beginsel van consistentie door de man-vrouw verhouding vast te stellen op basis van de aanspraken vóór omzetting. Een weging naar *seks-afhankelijke* voorzieningen is niet passend. Dit kan echter wel als een eerste iteratieve stap gebruikt worden, door deze verhouding toe te passen bij de omzetting naar persoonlijk pensioenvermogens en dan de man-vrouw verhouding opnieuw te bepalen op basis van de man-vrouw verhouding vanuit persoonlijke *sekseneutrale* pensioenvermogens. Dit laatste kan met name bij het samenvoegen over leeftijden en/of meerdere pensioensoorten praktisch zijn.

Gebruik een man-vrouw verhouding per pensioenproduct⁶

Het heeft de voorkeur om voor verschillende pensioenproducten, zoals ouderdomspensioen en latent partnerpensioen en ingegaan partnerpensioen, afzonderlijke wegingsfactoren te hanteren passend bij de man-vrouw verhouding van het pensioenproduct om herverdelingen en voorzienbare resultaten te voorkomen.

Daarbij geldt wel dat voor het samenvoegen van sommige pensioenproducten goede redenen kunnen zijn zoals bijvoorbeeld het samenkomen in het nieuwe stelsel tot een 'regulier' pensioen (bijvoorbeeld ongehuwdenpensioen, meerdere ingangsheeftijden) of het combineren van tijdelijke en levenslange pensioenproducten ook met oog op de mate waarin deze voorkomen. Ook is het mogelijk dat samenvoegen de voorkeur geniet, omdat bijvoorbeeld de man-vrouw verhouding van verschillende pensioenproducten nagenoeg identiek is. Het samenvoegen van pensioenproducten kan er wel toe leiden dat niet volledig aan de beginselen van consistentie of gelijkwaardigheid tegemoet kan worden gekomen. Het verdient de voorkeur dit op voorhand inzichtelijk te maken en vast te stellen dat effecten binnen acceptabele grenzen blijven.

Generatie-afhankelijke man-vrouw verhoudingen⁷

Het heeft de voorkeur om generatie-afhankelijke man-vrouw verhoudingen te hanteren boven één fondsbrede verhouding om herverdelingen tussen generaties en voorzienbare sterfteresultaten en voorzienbare wijzigingen in de levensverwachting te voorkomen.

⁴ Het resultaat wat hier bedoeld wordt is dat individuen door sec het omrekenen naar pensioenvermogen en vervolgens weer terugrekenen naar pensioen een hoger of lager pensioen krijgen. Dat kan mogelijk worden voorkomen door voor de eerste uitkering dezelfde factoren te hanteren als bij omzetting naar het persoonlijk pensioenvermogen, maar dit uitgangspunt zou ook moeten gelden als direct vanuit de persoonlijke pensioenvermogens sekseneutrale factoren worden afgeleid op de wijze waarop het pensioenfonds dat naar de toekomst toe wil vormgeven. Anders zou direct sprake zijn van een voorzienbaar resultaat bij de eerste herijking.

⁵ Zie voorbeeld 1 in bijlage 3. De presentatie is toegevoegd ter illustratie van de hier genoemde effecten.

⁶ Zie voorbeeld 3 in bijlage 3

⁷ Zie voorbeeld 2 in bijlage 3

Enige mate van gladstrijken

Het kan passend zijn (de uitlegbaarheid verbeteren) om een vorm van smoothing toe te passen, zeker bij kleinere bestanden en/of pensioenproducten waar de man-vrouw verhouding over de generaties een (te) grillig verloop kent. De methodiek moet dan consistent kunnen worden toegepast en voldoende robuust zijn.

Onderbouwen afwijkingen van bovengenoemde aandachtspunten

Het afwijken van de bovengenoemde aandachtspunten (vanwege uitvoerbaarheid, om pragmatische redenen of anderszins) zal kwalitatief en bij voorkeur kwantitatief dienen te worden onderbouwd, zodat een bestuurlijke afweging kan worden gemaakt.

- Door het in beeld brengen van initiële effecten van sekseneutrale en sekse-afhankelijke TV per leeftijd en per pensioenproduct kan een indicatief beeld worden gekregen van de materialiteit van de potentiële herverdeling⁸ en aansluiting van de sekseneutrale waardering met het 'best estimate'-principe.
- Tevens verdient het aanbeveling om inzicht te bieden in de mate van resultaat dat kan optreden indien vanuit de initiële persoonlijke pensioenvermogens sekseneutrale omzettingsfactoren worden afgeleid.

3.2.2 In relatie tot nader beleid voor pensioenregelingen onder het nieuwe stelsel

Toekenning biometrisch rendement⁹

Beoordeel in hoeverre bij de toekenning van het biometrisch rendement rekening zou moeten worden gehouden met de verwachte wijzigingen in de man-vrouw verhoudingen door verwachte (sterfte)ontwikkelingen in de tijd. Indien dit niet wordt meegenomen, is sprake van een voorzienbaar sterfteresultaat en een voorzienbaar resultaat rondom wijziging levensverwachting en daarmee van herverdeling. Relevant is daarbij ook het beleid omtrent herijking van de man-vrouw verhouding.

Beleid omtrent herijking man-vrouw verhouding

De man-vrouw verhouding is onderdeel van de periodieke herijking van de actuariële grondslagen en zal tot uiting komen in wijziging van de levensverwachting. Formuleer beleid omtrent hoe en met welke frequentie de gehanteerde verhouding wordt herijkt. Dit waarborgt dat de grondslagen actueel en representatief blijven bij veranderende populatiekenmerken.

Bestandsontwikkelingen

De bestandsontwikkelingen (zoals instroom premie, daadwerkelijke overlijdens, inkomende en uitgaande waardeoverdrachten) zijn van invloed op de toekomstige generatie-afhankelijke man-vrouw verhouding. Een wijziging mondt uit in een wijziging van de levensverwachting. Dit kan van invloed zijn op de uiteindelijke pensioenuitkeringen die vanuit het persoonlijk pensioenvermogen kunnen worden toegekend. De impact zal mede afhankelijk zijn van de invulling van de toedelingsregels en zou in de overwegingen betrokken dienen te worden.

Reguliere bestandsontwikkelingen zoals hiervoor bedoeld, hebben een beperkte jaarlijkse impact. Als sprake is van een eenmalige, grote wijziging in het bestand – bijvoorbeeld een collectieve waardeoverdracht – die naar verwachting invloed zal hebben op de man-vrouw

⁸ Dit zal een overschatting van de daadwerkelijke herverdeling zijn omdat bij de eerste terugvertaling naar uitkeringen een tegengestelde herverdeling plaatsvindt wat voorzienbare sterfteresultaten en voorzienbare wijzigingen in levensverwachting tot gevolg heeft.

⁹ Het gaat hier om rendement op de ontwikkeling van de levensverwachting en het sterfteresultaat.

verhouding, is het aan te bevelen zorgvuldig te bezien hoe hiermee kan worden omgegaan ook rekening houdend met evenwichtigheidsaspecten.

Omgang met partnerfrequenties en leeftijdsverschillen

Het is good practice om expliciet te zijn over de wijze waarop ervaringssterfte, partnerfrequenties en leeftijdsverschillen tussen hoofd- en medeverzekerden worden meegenomen bij het vaststellen van de man-vrouw verhouding. Het moment waarop (de volgorde waarin) deze elementen in het model worden verwerkt, beïnvloedt de mate waarin de factoren aansluiten bij de feitelijke fondssituatie. In de praktijk wordt eerst per geslacht de partnerfrequentie en leeftijdsverschil met de partner vastgesteld en daarna gewogen tussen het mannen- en vrouwentarief. Dat is een logische en acceptabele werkwijze. Bij het uitwerken van sekseneutraliteit door middel van sekseneutrale tafels zal blijken dat er geen keuze is (eerst sterftecijfers en daarna het leeftijdsverschil etc.) en het good practice is om het effect hiervan nader te analyseren.

Keuzemogelijkheden bij pensionering

Er is aandacht nodig voor in hoeverre met de gehanteerde man/vrouw verhouding naar verwachting jaarlijks voorzienbare resultaten kunnen ontstaan wegens keuzemogelijkheden bij aanwending (met name de keuze voor wel/geen partnerpensioen) en hoe daarmee wordt omgegaan.

3.2.3 Ten slotte

Door bovenstaande aandachtspunten mee te nemen, zorgt de sekseneutrale waardering uiteindelijk voor een best estimate die goed aansluit bij de realiteit en behoeften van het fonds. Het vastleggen van deze overwegingen biedt waardevolle handvatten voor het realiseren van een zorgvuldige sekseneutrale waardering, zowel bij de transitie als bij de bepaling van het biometrisch rendement.

4 Onderzoek naar materiële effecten

Om de relevantie te toetsen van de in het vorige hoofdstuk aangegeven aandachtspunten heeft de werkgroep voor verschillende voorbeeldpopulaties gekwantificeerd wat de verschillen zijn tussen bepaling van de man-vrouw verhouding op basis van een vaste verhouding voor alle leeftijden ("uniforme man-vrouw verhouding") en geboorteaarafhankelijke verhoudingen ("generatie-afhankelijke man-vrouw verhouding"). De generatie-afhankelijke man-vrouw verhouding is hierbij per geboorteaar bepaald, zonder enige vorm van smoothing toe te passen. De uitkomsten zijn opgenomen in bijlage 2.

Voor de twee voorbeeldpopulaties die in bijlage 2 worden getoond zijn de effecten gekwantificeerd voor drie verschillende pensioensoorten/groepen:

- Ouderdomspensioen (inclusief tijdelijke pensioenen op het leven van de hoofdverzekerde)
- Latent partnerpensioen
- Ingegaan partnerpensioen (inclusief ingegaan tijdelijk partnerpensioen).

De keuze voor de drie genoemde groepen zorgt ervoor dat de getoonde uitkomsten de effecten laten zien bij pensioensoorten met uiteenlopende factoren (factoren op het leven van de hoofdverzekerde, op twee levens en op het leven van de medeverzekerde) en uiteenlopende bestandssamenstellingen (een relatief homogene man-vrouw verhouding over de geboorteaar heen en een man-vrouw verhouding die voor ouderen sterk afwijkt van die voor jongeren).

Uit de berekeningen blijkt dat de verschillen tussen de uniforme en generatie-afhankelijke man-vrouw verhoudingen relatief groot kunnen zijn, met name bij latent partnerpensioen. Bij latent partnerpensioen liggen de actuariële factoren voor mannen en vrouwen veel verder uit elkaar dan voor ouderdomspensioen en voor ingegaan partnerpensioen.

Uit de gevoeligheidsanalyse op de uitkomsten bij verschillende rentes en overlevingsgrondslagen blijkt dat rente en overlevingskansen slechts een beperkt effect hebben op de verschillen. Wijzigingen in de bestandssamenstelling zullen derhalve naar verwachting meer invloed hebben op toekomstige herijkingen dan wijzigingen van de onderliggende rente en/of overlevingsgrondslagen.

Bijlage 1

Tabel wettelijk kader en implicaties voor sekseneutrale sterftetafels

Wet- en regelgeving / richtlijn	Kernbepaling	Implicatie voor sekseneutrale sterftetafels of factoren	Koppeling met <i>best estimate</i>
Wet toekomst pensioenen	Nieuw pensioenstelsel met sekseneutraliteit als expliciet uitgangspunt.	Geen onderscheid in berekening van persoonlijke pensioenvermogens en uitkeringen tussen mannen en vrouwen.	Best estimate-grondslagen moeten sekseneutraal worden toegepast, gebaseerd op objectieve data.
Pensioenwet art. 150m lid 8	Sekseneutraliteit als voorwaarde bij collectieve waardeoverdracht (invaren).	Zowel bij invaren als bij latere toedeling van resultaten moet sekseneutraliteit geborgd zijn.	Toepassing van best estimate-parameters bij waardering verplichtingen, inclusief sekseneutrale sterftegrondslagen.
Algemene wet gelijke behandeling (AWGB)	Verbod op directe en indirecte discriminatie op grond van geslacht en leeftijd zonder objectieve rechtvaardigingsgrond	Actuariële factoren moeten sekseneutraal zijn; geen geslachtsspecifieke verschillen in opbouw of uitkering. Voor onderscheid op basis van leeftijd is er een objectieve rechtvaardigingsgrond.	Best estimate moet aansluiten bij non-discriminatoire uitgangspunten.
RJ 610 – Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving	Toelichting op behaalde en verdeelde rendementen; actuariële uitgangspunten moeten acceptabel zijn voor toezichthouder.	Sekseneutrale sterftetafels moeten transparant en uitlegbaar zijn in jaarverslaggeving.	Best estimate-grondslagen moeten prudent, actueel en consistent zijn, rekening houdend met fonds-specifieke kenmerken.
Pensioenwet art. 126	Waardering verplichtingen op basis van beste schattingen van actuariële en	Sekseneutrale factoren moeten aansluiten bij verwachte werkelijke ontwikkeling van de	Kernartikel voor toepassing van best estimate: objectieve, reproduceerbare en

Wet- en regelgeving / richtlijn	Kernbepaling	Implicatie voor sekseneutrale sterftetafels of factoren	Koppeling met <i>best estimate</i>
	economische parameters.	sterfte binnen het fonds.	consistente grondslagen vereist.

Bijlage 2

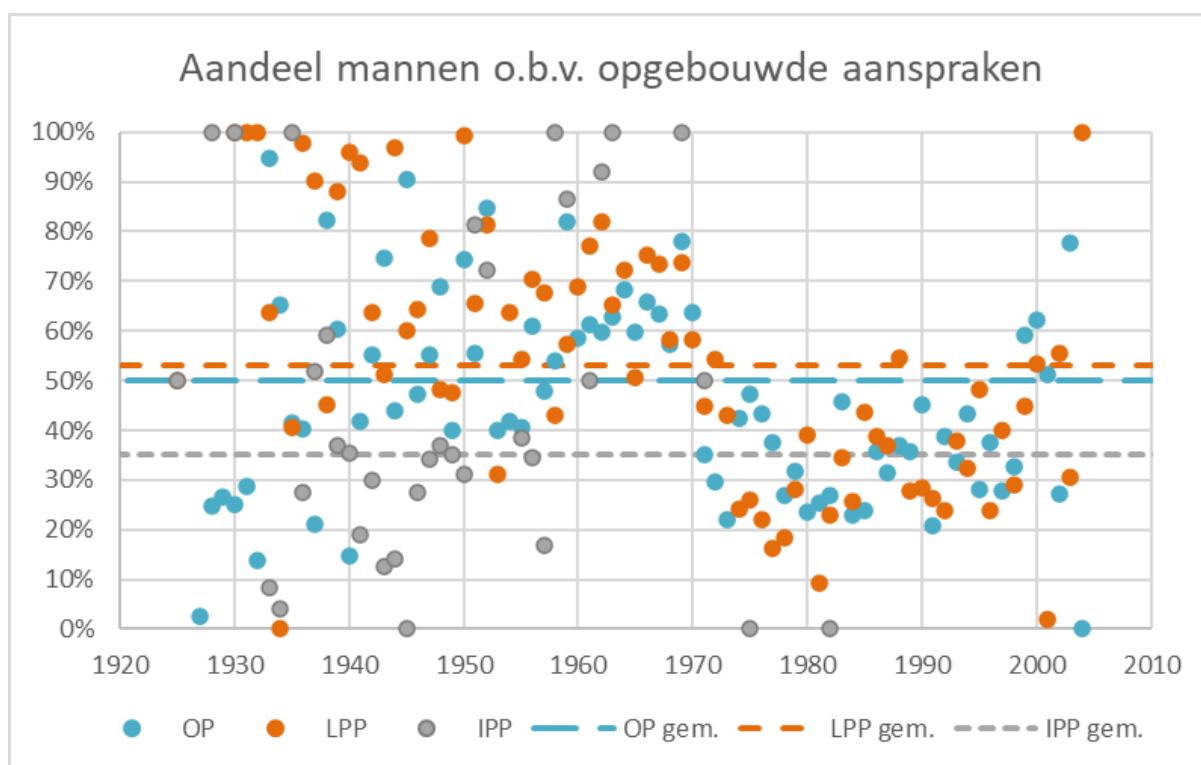
Doorrekening voorbeeldpopulaties

Zoals in hoofdstuk 3 van de good practice is beschreven, zijn effecten in kaart gebracht van toepassing van uniforme man-vrouw verhoudingen ten opzichte van toepassing van generatie-afhankelijke man-vrouw verhoudingen.

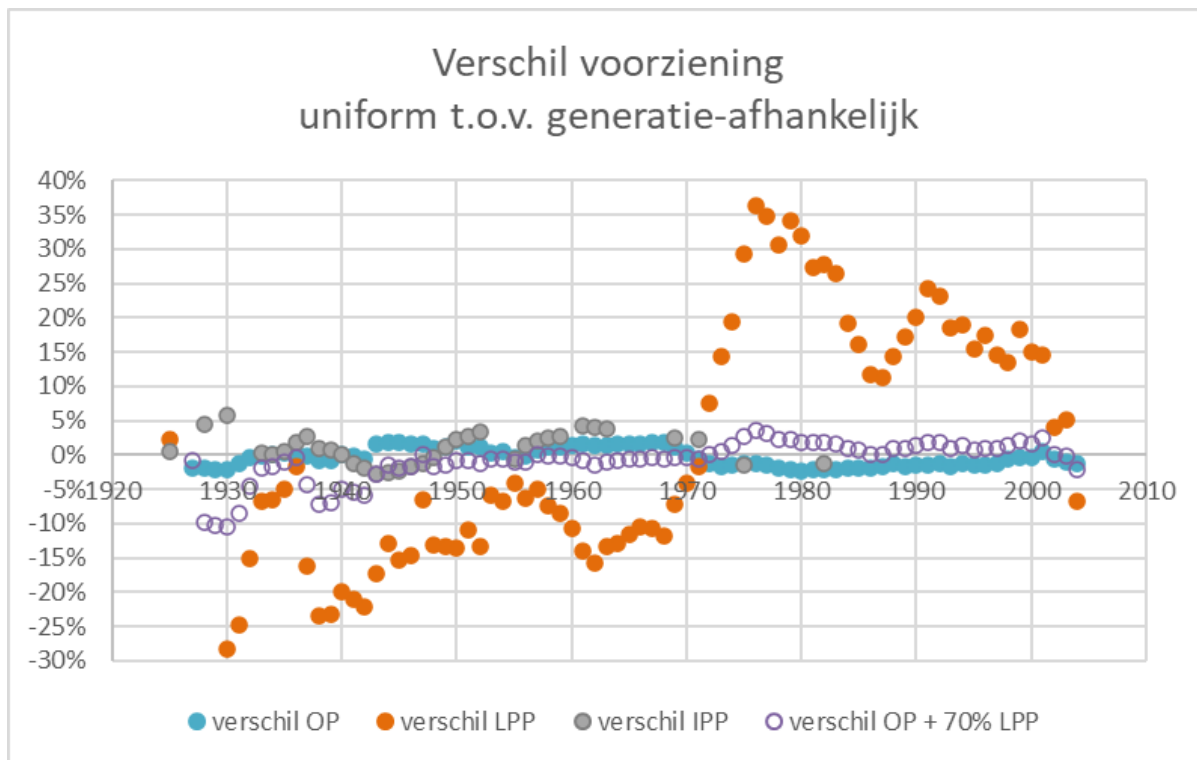
Populatie 1

In de onderstaande afbeeldingen zijn de uitkomsten weergegeven voor 'populatie 1'. Deze populatie kenmerkt zich door een man-vrouw verhouding die gemiddeld ongeveer 50%:50% is voor het ouderdomspensioen, inclusief tijdelijke pensioenen op het leven van de hoofdverzekerde ("OP"). Voor het latent partnerpensioen ("LPP") is de verhouding ongeveer 53% mannen en 47% vrouwen en voor ingegaan partnerpensioen ("IPP") is de verhouding ongeveer 35% mannen en 65% vrouwen.

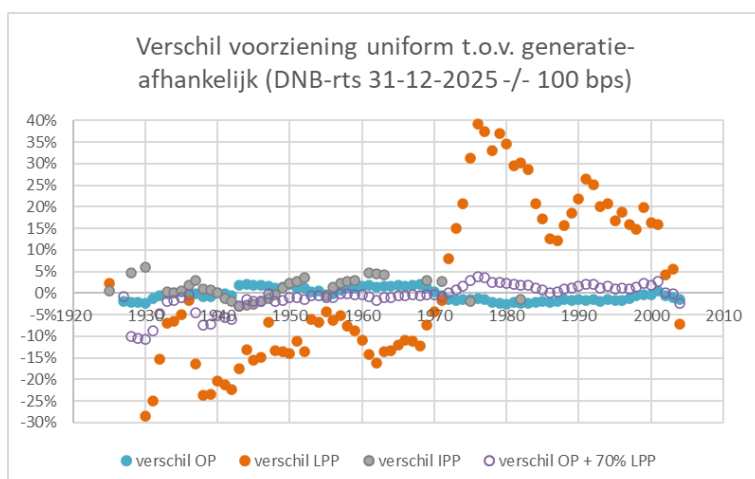
Voor populatie 1 verschilt de man-vrouw verhouding op lagere leeftijden significant van de man-vrouw verhouding op hogere leeftijden.

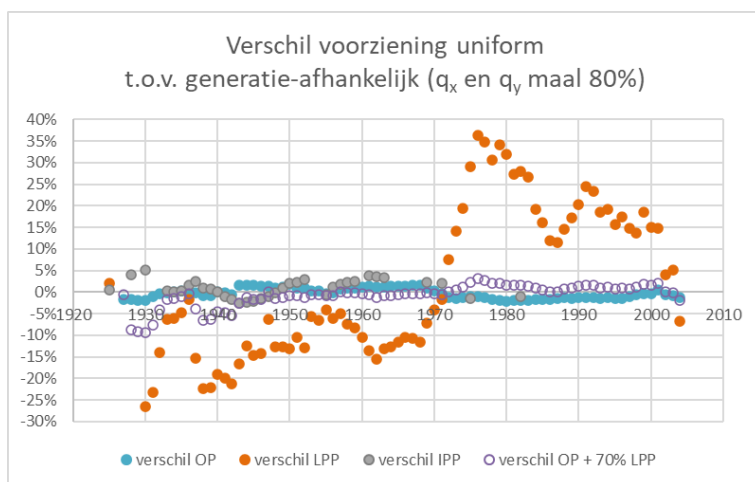
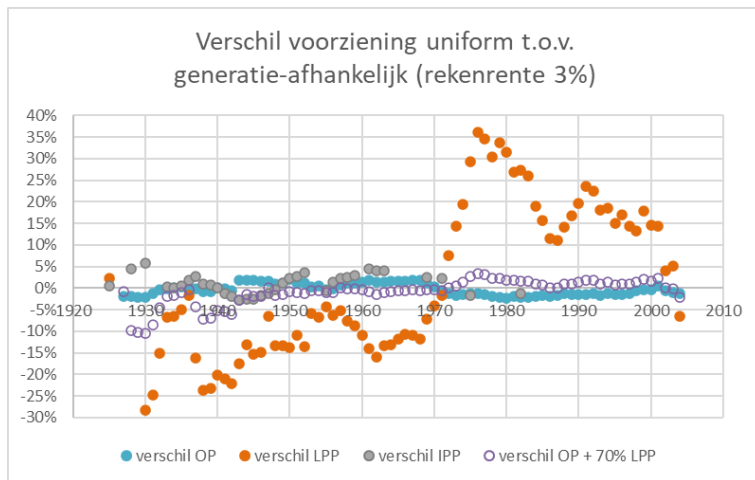

Toepassing van uniforme man-vrouw verhoudingen ("OP gem.", "LPP gem." en "IPP gem.") leidt tot een TV die ongeveer 99,93% bedraagt van de TV op basis van generatie-afhankelijke man-vrouw verhoudingen. De uitkomsten zijn gebaseerd op de door DNB gepubliceerde rentermijnstructuur per 31 december 2025 en op de ongecorrigeerde sterftekanen uit Prognosetafel AG2024.

In de onderstaande afbeeldingen zijn de uitkomsten getoond bij achtereenvolgens toepassing van de met 100 basispunten verlaagde DNB-rts per 31 december 2025, een vaste rekenrente van 3% en met 20% verlaagde sterftekanen.

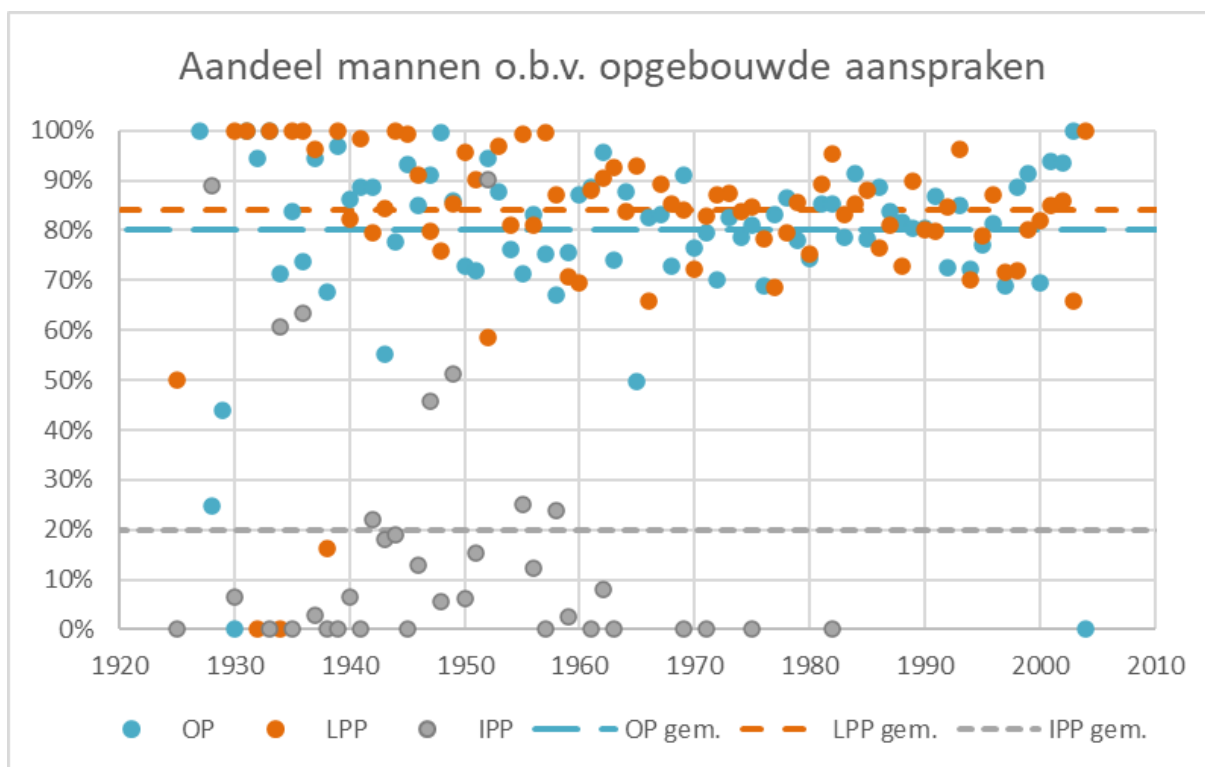

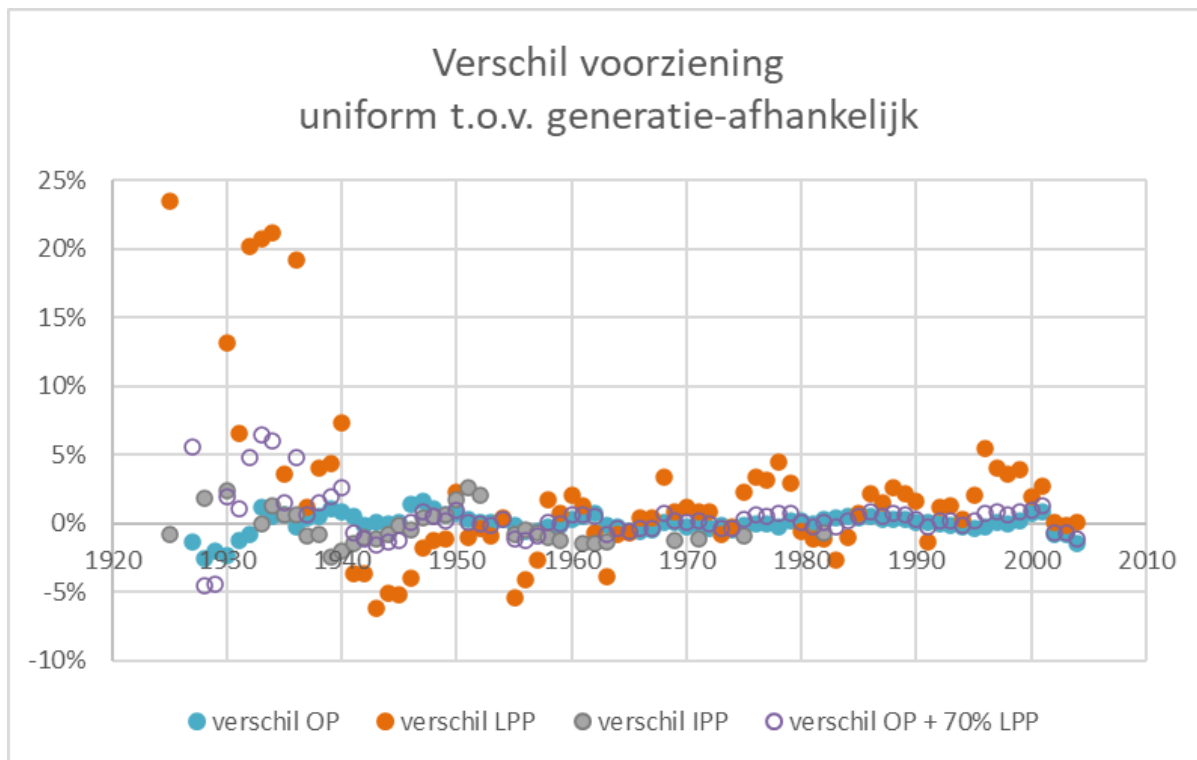
Populatie 2

In de volgende afbeeldingen zijn de uitkomsten weergegeven voor 'populatie 2'. Deze populatie kenmerkt zich door een man-vrouw verhouding die gemiddeld ongeveer 80%:20% is voor het ouderdomspensioen, inclusief tijdelijke pensioenen op het leven van de hoofdverzekerde ("OP"). Voor het latent partnerpensioen ("LPP") is de verhouding ongeveer 84% mannen en 16% vrouwen en voor ingegaan partnerpensioen ("IPP") is de verhouding ongeveer 20% mannen en 80% vrouwen.

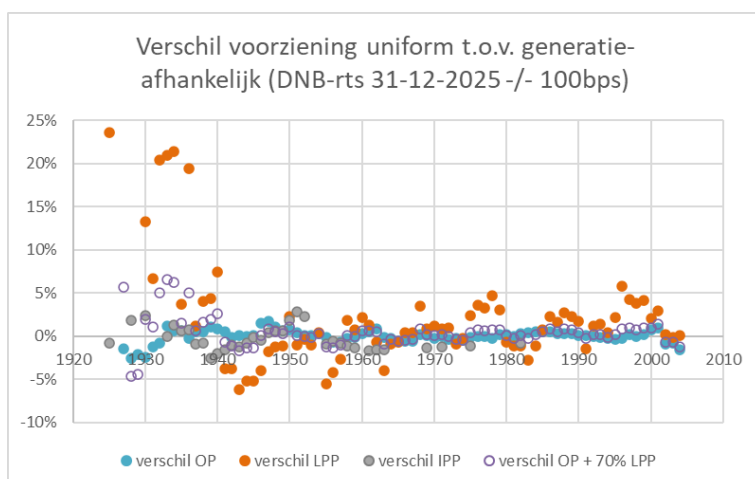
Voor populatie 2 is de man-vrouw verhouding over de geboortejaren heen relatief constant.

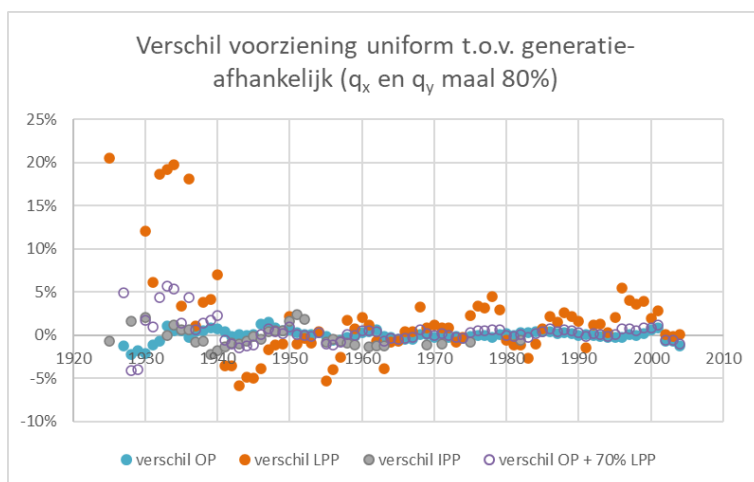
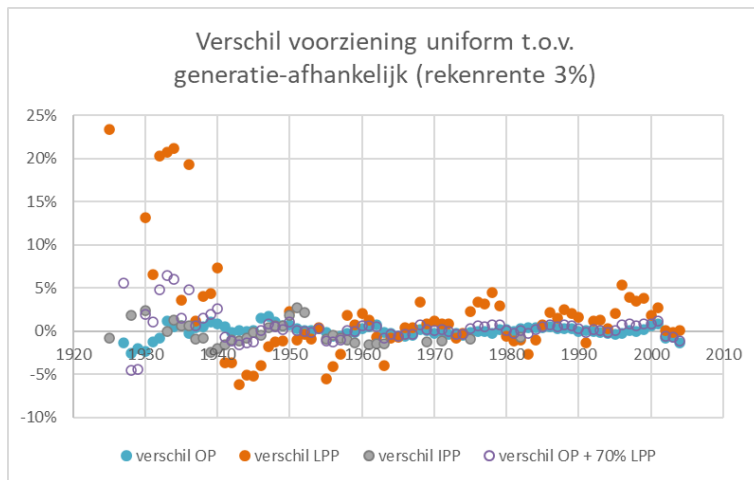

Toepassing van uniforme man-vrouw verhoudingen ("OP gem.", "LPP gem." en "IPP gem.") leidt tot een TV die ongeveer 99,96% bedraagt van de TV op basis van generatie-afhankelijke man-vrouw verhoudingen. De uitkomsten zijn gebaseerd op de door DNB gepubliceerde rentermijnstructuur per 31 december 2025 en op de ongecorrigeerde sterftekansen uit Prognosetafel AG2024.

In de onderstaande afbeeldingen zijn de uitkomsten getoond bij achtereenvolgens toepassing van de met 100 basispunten verlaagde DNB-rts per 31 december 2025, een vaste rekenrente van 3% en met 20% verlaagde sterftekansen.

Bijlage 3

Presentatie AG Sekseneutrale waardering